

KORSZERŰ MAGYARSÁG

I.

A TÖRTÉNELMI LÉT szüntelenül változó folyamat. A történelmet alakító népek és nemzetek élete ebből kifolyólag örökös változásokat mutat. A változó történelmi lét új kérdéseket és feladatokat állít a nemzetek elé, s a nemzetek boldogulása annál biztosabb, minél megfelelőbb választ adnak ezekre a kérdésekre s minél eredményesebben oldják meg e feladatokat. A történelemben élő nemzetek haladása sok egyéb mellett az eléjük tornyosuló kérdéseknek és feladatoknak egyre növekvő számában fejeződik ki. Ha egy nép kérdései s feladatai megfogyatkoznak, az a nép ezáltal már a süllyedés útjára lépett. A nemzetnek minden időben meg kell látnia a kor sajátos kérdéseit, ám nem szabad azt hinnie, hogy a nemzet kérdéseinek felismerése már azok megoldását is jelenti. A nemzetnek minden ereje latbavetésével kell kérdései megoldásán fáradoznia. Az egészséges nemzet az eléje tornyosuló végtelen sok kérdés között felismeri a legdöntőbbeket s minden szellemi és anyagi erejét éppen azok megoldására fordítja.

A korszerű kérdések két irányból tornyosulnak a nemzet elé. Mivel a nemzetek egymás mellett élnek és egyik a másiknak ellensége vagy érdekbarátja, minden lényeges változás, ami a *másik országban* bekövetkezik, új kérdések elé állítja a nemzetet. Ha Európa egyik országában átalakul a politikai, gazdasági és társadalmi rend, s ezáltal az illető ország nemzeti ereje és politikai súlya meggyarapodik, akkor azoknak a népeknek az élete, amelyek hasonló folyamaton keresztül nem erősödnek meg, a másik nemzet részéről veszélyeztetetté válik. Minden nemzetnek legalább annyit kell erősödnie, mint amennyit a létét veszélyeztető másik nemzet erősödött. Különben megbomlik a kettőjük között fennálló egyensúlyi helyzet. Ma tehát egyfelől azért kell korszerű magyarságról beszélnünk, mivel Európa országainak javarészában azok életét lényegesen átalakító, nemzeti öntudatát felfokozó politikai, gazdasági, társadalmi és művelődési változások történtek. Oroszország, Olaszország, Németország, Portugália, Spanyolország a maga sajátos útjain új politikai, gazdasági és társadalmi rendet alkotott. Ezek az országok a náluk bevezetett új rendszerek által megbontották az eddigi európai egyensúlyt, s Magyarország ebben az egyensúly-megbomlásban csakis úgy tudja a maga igazi létérdekét sikeresen szolgálni, ha hasonló módon felfokozza saját nemzeti erejét. Ma ott áll a magyarság előtt a kérdés: miként tudja a maga nemzeti erejét az európai nemzetek életében bekövetkezett korszerű változások vonalában megsokszorozni.

De nemcsak az országon kívüli egyetemes vonatkozású változások, hanem a nemzet *belső* életében mutatkozó meg nem oldott kérdések is arra ösztönzik a nemzetet, hogy azokra a mai általános viszonyoknak és nemzeti érdekeknek megfelelő korszerű választ adjon. A nemzet keretei között sok millió ember és család él a legkü-

lönbözőbb gazdasági, társadalmi és művelődési viszonyok között. Ezeknek az embereknek magától értetődően nő az egyéni igénye, s a nemzetnek gondoskodnia kell ez igények kielégítéséről. A világ-gazdaság más országokban bekövetkezett időszerű változásai kérdésessé teszik a mi kialakultnak tekinthető gazdasági rendszerünk létjogosultságát, felismerhetjük, hogy nemzetünk mai társadalmi felépítettsége mellett nem tudja azt a nemzeti erőt képviselni, amelyre ma a nemzetnek szüksége van. Az állam olyan erős, amennyi erőt polgárai összeadnak. Az állampolgárok erő kifejtését nagy mértékben befolyásolja az a gazdasági, társadalmi és művelődési rendszer, amelyben élnek. Az élő nemzetek állandóan alakítanak életkereteiken, hogy a megújított keretek fölfokozzák az államot alkotó egyesek erő kifejtését. Az állampolgárok idővel túlnőnek az állam törvényein és intézményein s új intézményeket és törvényeket kívánnak. A rugalmas nemzeteknél a nemzet történelmi élete és az ennek biztosítására alkotott törvények és intézmények vonala párhuzamosan halad. Abban ma már mindnyájan megegyezünk, hogy a magyarságnak szüksége van egy mindenre kiterjedő korszakos átalakulásra.

A magyar nemzet történetére visszatekintve, nyugodtan mondhatjuk, hogy a magyarság éppen azért tudta Európa legnehezebb pontján nemzeti létét fenntartani, mivel mindig meg tudott felelni a korszerűség fent vázolt külső és belső kettős követelményének. A magyar történelem: *korszerű magyar válaszok sorozata*. Az ázsiai és délkelet-európai népek szorítása elől a magyarság laza törzsszervezetét egységes fejedelemséggé alakítva, bevonult a Kárpátok védő öve alá. A nyugatra kalandozó fejedelmi magyarság a keresztyén-ség fölvetelésében és a magyar királyság megalapításában volt korszerűen magyar s adta meg a korszerű magyar választ azoknak az európai keresztyén népeknek, amelyek létét fenyegették. A középkori hűbéri rendszer kétségkívül hatott a magyar társadalom szerkezetére, a középkori magyar társadalmi rendszer korszerű volt és sajátosan magyar. Ha meg is késett vele a nemzet, Kelet-Európában mégis a leghamarább és sok hibája és mulasztása ellenére is a legjobban valósította meg a feudális rendszerről a liberális rendszerre való áttérést, s mialatt ez a korszerű folyamat országunkban végbe ment, bekövetkezett a magyar nemzeti szellem eleddig leggyökere-sebb újjászületése.

A nemzetek korszerű átalakulásának folyamata rendszerint valamelyik nagy nemzet életében indul el s annak hatására következik be a kisebb nemzetek életében. Ez a folyamat magától értetődő, hiszen minden korszerű átalakulás veszteségekkel, átmeneti zavarokkal jár, s ezeket a nagy népek sokkal inkább kibírják, mint a kisebbek. A kis népek nem lehetnek politikai, gazdasági és társadalmi rendszerváltozások kísérleti telepei. Nekik a nagy népek iskolájába kell járniuk, *nem másolást, hanem új teremtő folyamatok megindítását* tanulni. Szent István Nagy Károly iskoláját járta, de azért sajátosan új és eredeti keresztyén Magyarországot alkotott. Zrinyi Miklós Macchiavelli tanítványa, de azért letagadhatatlanul eredeti magyar katonai rendszert és nemzetszemléletet teremtett.

Széchenyi István a francia forradalomtól tanult a legtöbbet s mégis a legnagyobb magyar lett belőle. A mai Európában a nemzeti gazdasági, társadalmi és művelődési korszerűséget kétségkívül Mussolini és Hitler jelentik. Alkotásuk hatása alól még ellenségeik sem vonhatják ki magukat, mindketten visszavonhatatlanul új képet adtak nemcsak országuknak, hanem egész Európának is. Mindezek ellenére mind a ketten kijelentették, hogy más nemzeteket óva intenek rendszerük lemásolásától. Akkor tanulunk tőlük hozzájuk méltó módon, ha magunk kérdései és viszonyai között a magunk módján, de az ő figyelmeztetéseikre tekintve, a saját magunk korszerű átalakítását munkáljuk. Minden nemzetnek a maga sajátos útján kell eljutnia a korszerű kérdések korszerű megválaszolásához, ahhoz a válaszhoz, amely a legjobban megfelel az illető nép korszerű szükségének. Határozott rokonság van az olasz fasizmus, a német nemzeti szocializmus, a portugál salazarizmus és a spanyol falangizmus között. De ezek egymással mégsem azonosak, egyik a másiknak nem másolata. Mindenik az illető nemzet adott helyzetéből, szükségéből, addigi fejlődéséből indult ki s találta meg valóságos kérdéseinek ez idő szerint legjobb megoldását.

Az nem mindig szerencsétlenség, ha egy egyetemes európai vagy világ átalakulás idején valamelyik kisebb nép a maga korszerű átalakulásával *nem siet*. Nem árt, ha a kis népek alaposan megvizsgálják, hogy a korszerű átalakulásnak milyen gyümölcsei termettek azokban az országokban, ahol a korszerű folyamat megindult. Másfelől viszont éppen a kis népek előtt kell hangsúlyoznunk, hogy valójában nekik kell a leginkább *készen lenniök* arra, hogy egész nemzeti, gazdasági, társadalmi és művelődési életrendszerüket, ha ütött az óra, maguk tudják a korszerű szükségeknek megfelelően átalakítani. Úgy vélem, hogy ma ennek az egészséges készségnek az állapotába kell az egész magyar nemzetet állítani.

A korszerűség követelménye két tényezőből: egy általános külső s egy határozott belső vonásból tevődik össze. Nagyon fontos, hogy ennek a két tényezőnek meglegyen az *egészséges aránya*. Úgy véljük, hogy az 1848-as és az azt követő nagy liberális átalakulás idején Magyarországon a hangsúly inkább az általános korszerűsítésre, mint a tényleges magyar szükségek kielégítésére esett. Siettünk, hogy el ne maradjunk a többi népek mögött s a korszerűség jelszavát hajszolva, sok olyan intézkedést vettünk át más népektől, amelyek alkalmazása nem hogy elősegítette, hanem egyenesen akadályozta a nemzet fejlődését. Főleg figyelmen kívül hagytuk azt, hogy nem elég egy új rendszert a magunk nemzeti életébe átiktatni, hanem azon túlmenően úgy kell *nevelni* a nemzetet, hogy azzal a rendszerrel a maga javára tudjon élni. Az 1848 és 1867 utáni korszak az általános liberális korszak hatása alatt egy egész sor addig gondosan őrzött sorompót megnyitott, s mivel a magyar nemzet javarésze nem volt ránevelve az így bekövetkezett szabadabb életre, az általunk felhúzott sorompókon át zsidók és más nem magyar fajú állampolgárok jutottak előnyös helyzetbe, – természetesen a magyarság rovására. Hogy csak a legjellemzőbb példára hivatkozzam, a jobbágyfelszabadítás Erdélyben 1,200.000 hold magyar földet jut-

tatott román jobbágyok kezébe megalapozva ezáltal az erdélyi román kizsákmányozó társadalmat. A mai korszerű átalakulás idején is vigyáznunk kell arra, hogy a korszerű intézkedések megtételével valójában magát a törzsmagyarságot erősítsük meg minden tekintetben. És különös gonddal kell vigyáznunk, hogy az átalakulásra *ráneveljük* a nemzetet, mert különben egy esedékes korszakos átalakulás ismét az ország nem magyar fajú polgárainak fog új honfoglalást jelenteni.

II.

A MAI EURÓPAI ÁTALAKULÁS tartalmát és fő irányvonalait három szóval jelölhetjük: *társadalmi, nemzeti és keresztyén*. E három tényező nem új, hanem jóformán egyidős az emberiség történelmi létével. E három tényező mostani jelentkezésében az az új, hogy *hármán együtt* lépnek be az európai életbe s közülük mindegyik a maga tartalmának *sajátos* vonatkozásait hangsúlyozza.

A *korszerű társadalmi gondolat* élesen szembenáll a szociáldemokrácia vagy a bolsevista kommunizmus felfogásával. E két irányzat a munkásság nemzetközi összefogása által a munkásosztály teljes uralmát akarja kiharcolni. Az új társadalmi törekvések lényege az, hogy a nemzetet lezárt és adott társadalmi keretnek tekintik s ezen belül nem egyik osztálynak az uralmát, hanem az összes foglalkozási ágak és társadalmi rétegek olyan egyensúlyi helyzetét teremtik meg, amelyben valamennyi rend, az egész nemzet élétsikere a legjobban biztosítható. Az új korszerű társadalmi rendszerek mindenike az illető ország nemzetfenntartó történelmi rétegeire támaszkodik s annak szolgálatába állítja a többi rétegek életnyilvánulását is, de az így támogatott réteg által a segítségül hívott többi rendek életlehetőségét komolyan biztosítja. Ez az új közösségi gondolat nem állítja egymással szembe az egyént és a társadalmat: az egyént közösség-fenntartó elemmé képezi s létét a közösség által biztosítja. Az új társadalmi gondolat tehát a nemzetköziséggel szemben *nemzeti*, az osztályuralommal szemben a különböző foglalkozási ágakat egymás és a nemzet szolgálatában *összefogó*, a tömeggel szemben az *egyént* biztosító.

Az *új nemzeti gondolat* első sajátossága az, hogy lényegében *azonos a társadalmi gondolattal*. Az új nacionalizmus szociális nacionalizmus. Az új nemzeti törekvés társadalmi törekvés, amelynek az a célja, hogy az egész nemzet egységes társadalommá szervezésében a nemzet minden egyénjét, családját és foglalkozási ágát felhasználja.

Az új nemzeti gondolat másik jellemvonása az illető nemzet *sajátos* értékeinek megkeresésében, kiábrázolásában és érvényesítésében jelentkezik. A liberális korban a nemzetek azt keresték, amiben megegyeznek, s akkor érezték magukat igazán európaiaknak, ha saját életük egyes tényezőin ki tudták mutatni a náluknál műveltebb nemzetek hatását. Ma a korszerűen élő népek európai hivatásuk alapját sajátos nemzeti értékeikben látják, – abban, ami más népektől jellegzetesen megkülönbözteti őket.

Az új nemzeti gondolat következő vonása annak *missziói* jellemben domborodik ki. Az új nemzeti gondolat szerint a nemzetnek minden távoleső tagját vissza kell hozni a nemzet együtt élő közösségébe, s az így összefogott nemzetet minden vonatkozásban egységessé s önmagával azonossá kell tenni.

Sokan az új nacionalizmust *totalisnak* nevezik. Én a nacionalizmusnak totálissal jelzett valóságát inkább *szintétikusnak* szeretem nevezni. A megelőző korszak nacionalizmusa kérdéseken, problémákon rágódó analitikus magatartás volt, s a nemzetben belül is az egymástól sajátosan különböző vonásokat és alkotóelemeket kereste s állította egymással szembe. Az új nacionalizmus a nemzeti élet legalapvetőbb, leglényegesebb vonásait keresi meg s teszi a nemzeti élet tengelyévé.

Végül azt mondhatjuk, hogy határozott közösségi jellemvonása ellenére is az új nacionalizmus *többet* követel az egyéntől és nagyobb mértékben veszi igénybe az egyén teljes munkaerejét, mint a régi nacionalizmus, hogy így viszont többet is nyújthasson neki. Az új nemzeti törekvés nem egy osztálynak, nem néhány zseniális embernek, hanem a személyesen érdekelt egyének nagy sokaságának a vállalkozása. S először nem jogról, hanem kötelességről beszél, először áldozatot kíván és csak azután s annak mértéke szerint biztosít előnyöket.

A *korszerű keresztyénség* egy negatív tényben, az úgynevezett *antiszemitizmusban* jelentkezett. Még a legeltorzultabb és legdurvább antiszemitizmusban is van egy gyökeres keresztyén igazság: a keresztyén állam legfontosabb élettevékenységei: a művelődés, gazdasági élet, nevelés, bírói és törvényhozói munka nem képzelhető el másként, csakis keresztyének kezében. A keresztyén világ el-liberálizálódásának tudható be, hogy a keresztyén állam a legfontosabb közösségi életnyilvánulások irányítása terén zsidóknak és pogányoknak helyet engedett. Ez a jelenség szöges ellentétben áll az igazi keresztyénséggel.

A keresztyén gondolat a legtöbb európai országban nem jutott túl ezen a negatív, de azért szükségszerű érvényesítésen, sőt a nacionalizmus új rendszere néhol bizonyos pontokon szembe is került a keresztyénség helyes képviselőjével. Mindenesetre elmondhatjuk, hogy a három korszerű gondolat közül a keresztyén gondolat tudott a legkevésbé a maga tisztaságában érvényesülni. Másfelől azonban meg kell állapítanunk, hogy a XVIII. és XIX. századi súlyyedése után századunk harmadik évtizedétől kezdve a keresztyén egyház és keresztyénség súlya egyre inkább növekedik.

III.

A HÁROM KORSZERŰ GONDOLAT általános jellemzése után föl kell tennünk a kérdést, hogy ennek a három gondolatnak az érvényesítése mit jelent *a mai magyar életben*.

A *korszerű társadalmi gondolat Magyarországon* nem jelenthet mást, mint a magyar földdel együttélő magyar nép fölemelését új,

sorsformáló történelmi osztályá, beállítását a nemzeti élet tengelyébe és minden más magyar munkaközösség hozzákapcsolását. Tételünket a következő tények igazolják: Magyarország Közép-európa legkifejezettebben mezőgazdasági állama. Magyarországnak gazdaságpolitikai szempontból mint földművelő államnak van meg a döntő jelentősége a jelen és jövő Európájában. Ha pedig Magyarország földművelő állam, akkor ebben az országban mindazokat a magyar embereket, akik a magyar földdel munkájuk által közvetlenül érintkeznek, olyan gazdasági, társadalmi és művelődési viszonyok közé kell segíteni, hogy azok között teljes értékű magyarok és igaz emberek lehessenek.

Magyarországnak 1848-ig a köz- és főnemesség volt a nemzetfenntartó történelmi osztálya. A nemzetnek ezen a két rétegen nyugodott az ország sorsa. Ez a nemzetfenntartó történelmi osztály az 1848-as és az azt követő liberális átalakulásban jellegét elveszítette, s helyette új nemzetfenntartó réteg sem a városi polgárságból, sem a munkásságból, sem pedig az értelmiségből nem keletkezett. A magyar föld népe az 1848-as reform által nagyon sok vonatkozásban hátrányosabb helyzetbe került, mint amilyenben azelőtt élt. Ma a magyarság érdeke nyilvánvalóan nem lehet más, mint hogy földművelő rétegét a nemzet életének alakításában résztvevő, történelmi osztályá emelje. Ennek oka nemcsak abban rejlik, hogy ez a népréteg szabja meg Magyarország európai gazdasági szerepét s hogy ez az ország legnépesebb munkaközössége, hanem az is, hogy míg a magyar felső tízezer és középosztály lényegesen át van itatva idegen vérrel és szellemmel, addig a magyar falu népe az utóbbi évszázadok alatt ilyen hatásoknak egyáltalán nem, vagy csak kisebb mértékben volt kitéve.

Az új magyar *ipar- és kereskedelem* számára nem lehet fontosabb feladat, mint a magyar föld termékeinek földolgozása és továbbadása. Az új magyar *értelmiség* is akkor talál rá egyéni léte alapjára, ha élete értelmét és célját a magyar földművelő réteg nemzeti szolgálatában ismeri föl.

Az új nemzeti gondolat Magyarországon is azonosul a társadalmi gondolattal. Ma már alig találunk Magyarországon számbavehető embert, aki ne látná, hogy a legsürgősebben igazságot kell szolgáltatni a magyar föld népének, gazdasági, társadalmi és közművelődési téren egyaránt. Legelsősorban olyan államilag irányított birtokpolitikát kell kezdeményeznünk, amely módot nyújt arra, hogy minden alkalmas és rászorult magyar ember a magyar földtől nyerje élete emberhez méltó fenntartásának és tovább fejlődésének feltételeit. Magyarországon nem elég földosztásról, vagy földbirtok-reformról beszélni, itt az új nemzeti gondolat jegyében általános földművelésügyi reformra van szükség. Nem elég a föld birtoklását megváltoztatni, hanem a földnek olyan művelési lehetőségeiről is (mezőgazdasági szakoktatás, hitelnyújtás, úthálózat építés, értékesítés, társadalom szervezés, stb.) gondoskodni kell, amelyek segítségével nemcsak a földet művelők egyéni életsikere, hanem az egész ország gazdasági súlya is megnövekedik. A magyar földművelésügyi reformnak tehát ha az a korszerű nemzeti és társadalmi gondolat jegyében

valósul meg, nem csupán a legelhagyatottabb magyar földnélküli osztályra, hanem az egész nemzet közös javára is tekintettel kell lennie. Ezt a földművelésügyi reformot kíséri az ipari termelés és kereskedelem hasonló szempontú átalakítása.

Ha a korszerű nemzeti gondolat alapján álló országokban a *nemzeti sajátosságok* hatalmas méretű érvényesítése jelentkezik, akkor ez a törekvés nálunk ismét csak a magyar népi réteg fontosságát állítja előtérbe. Ma a sajátosan magyar szellemiséget, gondolkozási módot és élő műveltséget legdöntőbb módon a magyar nép képviseli.

A nemzeti gondolat összefogó vonásából viszont az következik, hogy ezt a népi műveltséget nem lehet kizárólagosan képviselni. Ezt a műveltséget nem szabad a nagy magyar szellemekben megvalósult történelmi magyar műveltséggel szemben szektás egyoldalúsággal érvényesíteni. A korszerű magyar félreteszi a nemzeti életen belül mutatkozó különbségeket s a mindenki által elfogadott nagy magyar értékek szolgálatával dolgozik a nemzet eggyé forrasztásán.

Végül az új nemzeti gondolat azon az *erkölcsi alapelve*n nyugszik, hogy magyarnak lenni elsősorban kötelesség és áldozat s csak azután jog és előny. A magyar társadalomnak igen nagy százaléka él még abban az üzleties, zsidós felfogásban, hogy csak akkor ad a nemzetnek, ha előbb már kapott tőle, és előbb jogainak érvényesítését követeli s csak azután gyakorolja kötelességét. A nemzeti újjászületés leglényegében erkölcsi újjászületés, a nemzeti közösséghez való viszonyunknak megváltoztatása. Olyan mértékben lesz az új magyar nemzet társadalmi igazságon felépülő, magyar sajátágaiban elmélyült, missziói öntudattól duzzadó és összefogásra képes közösség, amilyen mértékben a magyar kötelesség és áldozathozatal lesz a legáltalánosabb nemzeti magatartás.

Magyarországon a keresztyén gondolat mindig *egyházi* gondolat volt, a keresztyén mozgalmak az egyházi élet keretein belül folytak le. Bármily sok hiányossága is van a mai magyar egyházi életnek, nyugodt lélekkel mondhatjuk, hogy a magyar keresztyén egyházak mindenikében lényeges megújulási s megerősödési folyamatok mentek végbe az utóbbi évek alatt, s ma Európa kevés államában és kevés népében van az egyháznak akkora tekintélye, szerepe és ereje, mint Magyarországon és a magyar nép között. Ebben a jelenségben az igazi keresztyén megújulás és államvezetés lehetősége nagymértékben adva van.

Magyarország határozottan felismerte, hogy keresztyén mivolta magától értetődően kívánja meg a *zsidóság kiszorítását* az állami, művelődési, gazdasági és társadalmi élet kulcsállásaiból. Az eddig hozott törvények életbeléptetésével azonban a zsidókérdés közéről sincs megoldva. Mert csak félmegoldás az, ha a törvény által visszaszorított zsidók helyét zsidó erkölcsű, társadalmi szempontból megbízhatatlan, csak saját egyéni érdekeit néző, zsidó szellemű keresztyének foglalják el, ha a zsidó szellemtől megtisztított helyekre pogány és nem keresztyén felfogású emberek kerülnek. Óvakodnunk kell minden olyan intézkedéstől és lépéstől, amely a keresztyén egyház sajátos szerepét és jelentőségét elhomályosítja, vagy egyenesen

visszaszorítja. A magyar keresztyén politika alapfeltétele a magyar keresztyén egyházak megerősítése s az általuk nyújtott lehetőségek céltudatos kiaknázása.

A korszerű magyarságot kizárólag keresztyén hitű, Isten előtti felelősséget és igazi testvéri szellemet hordozó emberek tudják megvalósítani.

IV.

A KORSZERŰ MAGYAR ÉLET megvalósításának *útjáról* és *módjairól* elmélkedve, azonnal felismerhetjük, hogy a megvalósítás érdekében sokágú és széleskörű munkára van szükség.

Mindenekelőtt a magyar szellem korszerű figyelmeztetéseit kell fontolóra vennünk. Az ország széles rétegeinek szellemi élete az élen járó szellemek mögött mindig néhány évtizeddel marad el. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a mai magyar értelmiség széles rétege azért nem alkalmas a most esedékesé váló magyar építés végrehajtására, mert szellemi életét Ady Endre átmeneti kritikai magatartása épen most határozza meg. Ady Endre vetése a magyar értelmiség széles rétegeiben csak mostanra érett be. Az ő hiányokat, bűnöket föltáró, elemző szellemének figyelmeztetéseire a világháború előtti öntudatlanul szendergő magyar értelmiségnek lett volna szüksége. A korszerű magyarság kiépítése érdekében elengedhetetlenül szükséges, hogy a mai magyarság hozzájön azoknak a magyar szellemeknek színvonalához, akik Ady kritikai magyarsága után a magyar építés jegyében szólnak. (Ezek a megállapítások nem kicsinylik le Ady korszakos és örök jelentőségét, csupán utalnak arra, hogy *ma* nem ő a korszerű költő.) A korszerű magyar lelkiség a le-tűnt átmeneti időszak lírai életlátásával szemben mérnöki és ebből kifolyólag konstruktív. A tényeket nem indulatos egyoldalúsággal, hanem tervszerű összefüggésben látja. A korszerű magyar közszellem már megítélte a kizárólag csak bírálni tudók szellemi magatartását s azokat tiszteli, akik nem a hiányokra, hanem az értékekre, tényekre s a megvalósítható megoldási lehetőségekre mutatnak rá. Rendkívül fontos, hogy a korszerű magyar szellemet már ne azonosítsuk azzal a szellemmel, amely bírálatiért, a hiányok felmutatásáért még mindig modernnek tartja magát. Ezt a szellemet, mely nálunk Ady fellépésével jelentkezik, az új Európa már rég megítélte. Ezzel az egyoldaluan hiányokra mutató és bíráló szellemmel sem az új Olaszországot, sem az új Németországot nem lehetett volna fölépíteni.

Utaltunk arra, hogy az 1848-as korszerű magyar átalakulásnak nagyrészt azért nem volt meg a kellő eredménye, mivel az átalakulásra a magyar nemzet nagy tömegei nem voltak *ránevelve*. A korszerű magyarság kialakításának legdöntőbb tényezője az átfogó és céltudatos magyar nemzetnevelés. Ez a nevelés ébreszti rá a nemzetet igazi érdekeire s készíti fel arra, hogy érdekeinek szolgálatában teljes erővel és hatalommal vehessen majd részt. Ez a nevelés természetszerűleg egyéni és közösségi, szellemi és gazdasági nevelés.

Széchenyi Istvánnak egyik alapvető gondolata, hogy az állami élet átalakítását bizonyos mértékig meg kell előznie a *társadalom átalakulásának*. Minél erőteljesebb a társadalmi átalakulás folyamata, annál nagyobb a serkentő hatása az állami élet felelős tényezőire. Ha az a sok mai magyar társadalmi alakulat és szervezet rájön döntő szerepére, s a maga keretén belül megvalósítja azt a korszerű magyarságot, amelyet a magyar élet állami keretei között szeretne látni, akkor a magyar átalakulás ügye máris túljutott a Rubiconon.

Az *egyéni* és *társadalmi élet* átalakulása, korszerűsödése nélkül a nemzet újjászületése pusztán illúzió és haszontalan álom-kergetés. Végeredményében a magyar nemzet magyar emberekből tevődik össze, tehát a nemzet megváltozása egyet jelent az egyének megváltozásával. Az állam elé az eszményeket a társadalom tűzi ki s a társadalom készíti az államot, hogy az eszmények megvalósításában minél gyorsabban és sikeresebben működjenek közre.

Csak sorrendben és nem értékben utolsónak mutatunk rá arra a szerepre, amelyet a korszerű magyarság kialakításában a *törvényhozásnak* kell betöltenie. Magától értetődő, hogy a törvényhozás fekteti le azokat a gazdasági, társadalmi és közművelődési kereteket, amelyek a magyarság létét a korszerűség követelményeinek megfelelően védik és szabályozzák. El kell ismerni, hogy a magyar törvényhozás számos olyan törvényt alkotott, amely a korszerű magyar élet követelményeinek sok tekintetben megfelel. Ennek a törvényhozói munkának azonban ki kell terjednie a magyar élet egész területére s kielégíteni a korszerűség összes követelményeit.

Sokan mondják, hogy addig nem következik be a magyar élet általános jellegű, korszerű, átalakulása, amíg nem támad egyetlen olyan magyar »vezér«, aki személyében megtestesíti és kifejezi a korszerű magyarság minden feltételét és parancsát. Nem valószínű, hogy egyetlen ilyen magyar ember támad. Az viszont bizonyos, hogy a magyar nemzet tagjai közül többek lelkében történt meg a korszerű magyar átalakulás, s intézményeink, társadalmi alakulatunk és szerveink közül is sokkal számosabban idomultak már a korszerű magyarság követelményeihez, semmint gondolnók. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy a korszerű magyarság körvonalai egyre erőteljesebben bontakoznak ki az egész magyar nemzet arcán. Ezeknek az egyéneknél kialakult gondolatoknak, társadalmi szervezetekben lerögzített terveknek összesűrítése és öntudatos szolgálatba szervezése a legsürgősebb magyar feladat. Talán nem egy magyar nagyember, hanem sok kisember, nem egyetlen nagy párttá tömörülés, hanem a nemzeti élet sok kisebb-nagyobb tényezője közös munkaképpen fogja a korszerű magyar átalakulást megvalósítani. Ez a mód sajátosan eredeti lesz a magyarság mai átalakulásában.

Nekünk nem azt kell várnunk, hogy *történjék valami* a korszerű magyarság kialakulása érdekében, hanem *cselekednünk* kell azt, aminek eredményeképpen az átalakulás feltétlenül bekövetkezik.

LÁSZLÓ DEZSŐ